

DIÀLEG

Biblioteques de barri

JOSEP GIFREU

Barcelona celebra l'Any del Llibre i la Lectura. Sovint la campanya parla de grans llibres, d'autors i d'editors. Perfecte. I de les biblioteques, fins ara els temples sagrats de la lectura? I de les biblioteques de barri a Barcelona? Algú en parla? Molt poc. Cert que el vell concepte de biblioteca està en crisi i cal revisar-lo a fons. Però la nova biblioteca, la que hauria d'aglutinar el cor local de les veus i de les mirades enfront del tsunami inexorable de la globalització, on és? L'experiència de Barcelona és il·lustrativa d'aquesta fase crítica. No sols per la crisi d'un concepte, sinó sobretot d'unes polítiques culturals que no han afrontat el canvi amb rigor i ambició. I no obstant, el canvi estava ben orientat en aquell pioner *Pla de biblioteques de Barcelona 1998-2010*, aprovat el segle passat. El desencís ve quan preguntes què ha passat amb aquelles flors i aquelles promeses.

La curiositat sobre l'estat de les biblioteques a Barcelona em va assaltar en veure la convocatòria d'una singular "festa reivindicativa" per part de l'Associació de Veïns i Veïnes del Clot - Camp de l'Arpa de Barcelona per al passat 22 d'abril. El cartell clamava: "Clos, Narváez: compliu amb el barri! Biblioteca ara!!!". I argumentaven: "Som un barri de 65.000 veïns i veïnes i no tenim cap biblioteca!". Vaig alegrar-me pel fet de viure en una ciutat on els barris reclamen biblioteques.

Què ha passat aquests anys a Barcelona en el desplegament de les biblioteques de barri? La resposta no és simple. Conec per experiència algunes noves biblioteques, com per exemple, la Mercè Rodoreda del Guinardó, i puc assegurar que ja els agradaria al Camp de l'Arpa disposar d'una de semblant.

Visito les webs dels serveis de biblioteques de l'Ajuntament de Barcelona i de la Diputació, consulto les xifres sobre les biblioteques públiques existents a Barcelona i les comparo amb les previsions de l'esmentat *Pla 1998-2010*. Preveia per al 2007 disposar de 26 biblioteques de barri, 13 de districte i una de provincial. Quaranta en total. A finals del 2004, el total era de 29. I la famosa gran biblioteca provincial dormia encara en els millors dels somnis. Hi haurà ocasió a un any vista de tenir a disposició unes deu biblioteques més? La Federació d'Associacions de Veïns em fa arribar el número del seu butlletí *La veu del carrer* de gener-febrer del 2005, amb un dossier amb el títol *Lectures de Barcelona*. L'article

central és un llarg informe de l'economista i professor de la UAB Emili Gasch, que examina documentadament i crítica l'evolució seguida per les biblioteques públiques de Barcelona. El titula *De l'ensulsiada a l'euforia excessiva*. Gasch detecta dues causes especialment determinants de l'evolució erràtica en la construcció de biblioteques públiques: la falta d'interès per part de l'ajuntament democràtic durant vint anys i el tancament massiu de les biblioteques de les caixes a finals dels 90. Aquesta dràstica decisió de les caixes, que optaren per una polí-

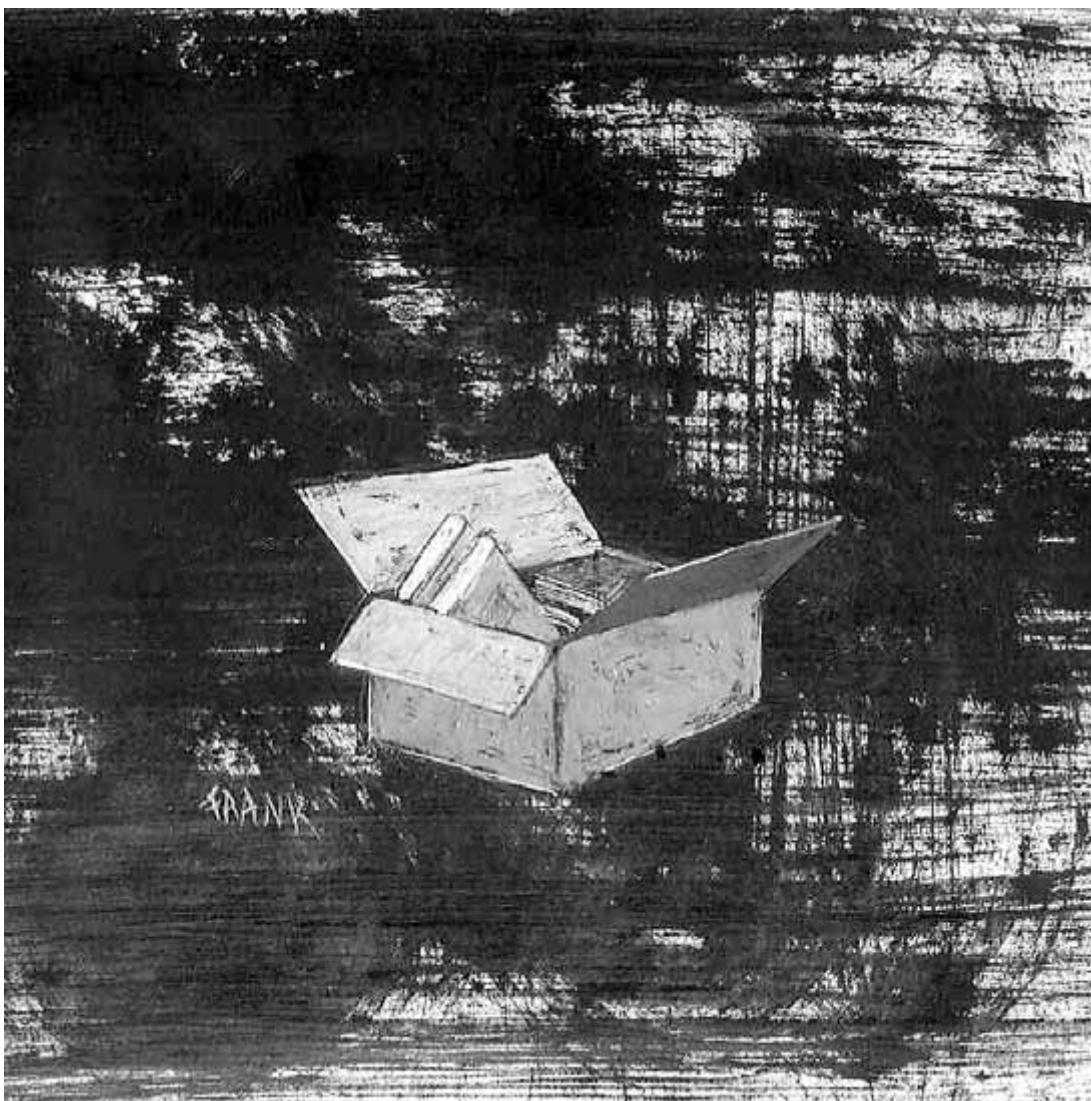
“¿És concebible avui que, en un quadre de greus dèficits d'ofertes públiques, les biblioteques no tinguin uns horaris oberts tot el cap de setmana, incloses les nits, i especialment els diumenges?”

propòsits? Doncs l'estratègia bona podria ser la d'emprendre el camí contrari al de les caixes. Tornar al barri, al territori, a refer les fràgils marques d'una trama de vida veïnal en greu perill d'extinció. Les biblioteques públiques de barri poden ser -han de ser!- un dels focus bàsics, alhora arrelats a l'entorn i oberts al món, capaços de desafiar les tendències centrífugues de les dinàmiques globals, que creïn nuclis locals actius de lectors, d'espectadors i d'actors culturals. Per això, si la política municipal diu que pensa ara en la Barcelona dels 72 barris, primera pregunta: com passar de les 30 biblioteques actuals a les 72 necessàries que haurien d'assegurar aquests espais de vocació eminentment civil, insubstituïbles en cada barri?

Una altra qüestió urgent, que es planteja ara mateix en els centres existents, és com reconvertir la biblioteca en un centre realment dinamitzador de l'entorn veïnal, sobretot en l'àmbit de les pràctiques culturals, artístiques i associatives. ¿És concebible avui que, en un quadre de greus dèficits d'ofertes públiques, les biblioteques públiques no tinguin uns horaris oberts per exemple tot el cap de setmana, incloses les nits, i especialment els diumenges, justament quan el temps s'atura i la gent disposa de llargues hores de lleure? És que els joves, que van de nit, només han de tenir l'alternativa de la discoteca i d'algunes biblioteques universitàries? O bé és que només els bars han d'afrontar com bonament puguin l'allau de desvagats i d'avorrits del caps de setmana i del diumenge? O és que s'espera que el futbol compensi el tedi general de les programacions televisives de dissabte i diumenge?

Crec que la nova biblioteca de barri té un futur prometedor si s'adequa a les necessitats

i demandes dels usuaris i de l'entorn. Les de nova planta ja incorporen tota una sèrie de funcions i serveis en la línia de la societat del coneixement, de la cultura audiovisual i interactiva i d'Internet. És el moment de fer el salt també en la reconversió de la biblioteca en el lloc privilegiat de l'encontre intergeneracional i intercultural, de la circulació i confrontació d'idees, de la divulgació del saber, del lleure alternatiu. En definitiva, un espai popular de conreu del civisme, de la cultura, de les arts i de l'oci. Naturalment, a més de continuar sent el temple sagrat de la lectura.

FRANK JENSEN

tica cultural d'aparador davant la inhibició de les autoritats polítiques, explica la davallada de biblioteques a Barcelona, que passà de les 46 el 1995 a les 21 de l'any 1999. Gasch no té contemplacions i afirma: "Al marge dels esdeveniments de Iugoslàvia (Sarajevo i Kosovo) i Romania, no es registra a tot Europa una destrucció de biblioteques tan important després de la Segona Guerra Mundial com la de Barcelona".

Com he dit, l'esmentat pla ja propugnava un nou model de biblioteca pública, encara vàlid. De la vella idea de la biblioteca com un espai exclusiu per als estudiants o com a magatzem de llibres, el pla proposava de passar a la nova biblioteca pública, "oberta a tothom,

amb els suports tecnològics que facilitin la democratització i la difusió de la informació, la transmissió de coneixements, la formació acadèmica, l'educació permanent, l'autoinformació i el lleure". Ara bé, perquè les biblioteques continuïn tenint un paper important en el desenvolupament social "cal, en primer lloc, que n'hi hagi" i en segon lloc "que siguin permeables als canvis de l'entorn i s'anticipin a les necessitats". A tal fi el pla proposava línies de treball per reconvertir les biblioteques en centres públics socials d'àmbit local, en entitats dinàmiques, impulsores i dinamitzadores, en referents culturals del territori, etc.

Com fer realitat tots aquests bons